

PRAKSA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

Pripremili:

Akademik prof. dr. Miodrag N. Simović,
sudija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i
redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci

Prof. dr. Vladimir M. Simović,
tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine

PRAVO NA ŽIVOT

Djelotvornost u provođenju istrage

Postoji povreda prava na život iz člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog propusta javne vlasti da postupi u skladu sa zahtjevom ažurnosti i razumne učinkovitosti, odnosno djelotvornosti u provođenju istrage povodom događaja u kojem je apelantov otac povrijeđen, od čijih je povreda kasnije podlegao.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud primjećuje da je predmet od Kantonalnog tužilaštva preuzelo Tužilaštvo BiH. Ukazujući na pravo oštećenih (konkretno apelanta kao sina) da saznaju istinu o sudbini člana porodice, Ustavni sud mora da primijeti, a što je Kantonalno tužilaštvo istaklo u odgovoru, određena „previranja“ oko nadležnosti tužilaštva, dogovore (dostavljanje spisa 2011. godine), te odbijanje Tužilaštva BiH da preuzme predmet (2015. godine), što se ipak desilo 14. jula 2017. godine. Ustavni sud nema bilo kakve dileme da je sama činjenica „dogovora“ ili odbijanja da se istraga preuzme s jednog na drugo tužilaštvo - takođe morala uticati na sam tok istrage, te njenu djelotvornost.

Kada je Tužilaštvo BiH (ipak konačno) preuzelo predmet 2017. godine (svjesni nesporno svih okolnosti, koliko istraga već traje) apelanta je obavijestilo o opsežnosti i složenosti predmeta u kojem provodi istražne radnje, a u odgovoru Ustavnom sudu je navelo da „aktivno preduzima radnje dokazivanja saslušanja svjedoka“, i to četiri godine godina nakon što je predmet preuzelo.

Dakle, Ustavni sud može konstatovati da istraga povodom događaja u kojem je ranjen apelantov otac, od čijih povreda je kasnije podlegao, koju su oba tužilaštva nadležna za vođenje istrage kvalifikovali kao krivično djelo terorizma - još uvijek ni 22 godine i šest mjeseci poslije nije završena. Prije svega, Ustavni sud, uz uvažavanje svih okolnosti konkretnog predmeta (krivično djelo koje je u pitanju, opsežnost, složenost), ne može da nađe opravdanje za trajanje istrage u ovom razdoblju, koja je još u toku. Što se tiče same djelotvornosti istrage, Kantonalno tužilaštvo nije dalo opravdanje za istragu u trajanju od 18 godina, posebno da opravda njenu „djelotvornost“ konkretnim preduzetim radnjama. S druge strane, u 21. godini, od godine u kojoj se događaj desio, sada nadležno Tužilaštvo BiH navodi da je predmet složen i opsežan, odnosno (22 godine od događaja) da postoji veliki broj svjedoka koje treba saslušati od kojih neki žive u inostranstvu. Ustavni sud smatra da su navedeni razlozi apsolutno neprihvatljivi i nedovoljni da opravdaju tako dugo trajanje istrage, te ni Tužilaštvo BiH (uz uvažavanje tajnosti istrage) nije dalo nikakve argumente kako bi opravdali djelotvornost istrage, odnosno garancija iz člana 2. Evropske konvencije, te postupanje nadležnog/ih tužilaštva/va.

Ustavni sud napominje da je istraga još u toku i da je predmet trenutno pred Tužilaštvom BiH. U apelantovom najboljem interesu je da otkrije istinu, ukoliko je to moguće, o događaju u kojem je njegov otac ranjen, te kasnije podlegao, kao što je u interesu države za ispoštuje proceduralnu obavezu nametnutu članom 2. Evropske konvencije. Stoga, Ustavni sud nalazi za potrebno da Tužilaštvu BiH kao nadležnom za istragu naloži da preduzme sve potrebne mjere s ciljem poštovanja garancija predviđenih članom II/3. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 2. Evropske konvencije.

S obzirom na to da je utvrđena povreda prava na život, Ustavni sud, u smislu člana 74. Pravila Ustavnog suda, smatra da je u okolnostima konkretnog slučaja apelantu potrebno dodijeliti novčanu

naknadu kao satisfakciju za nematerijalnu štetu koja mu je uzrokovana povredom navedenog prava budući da šteta koju je pretrpio apelant „ne može biti nadoknađena pukim utvrđivanjem povrede“ (*mutatis mutandis*, presuda Evropskog suda za ljudska prava, *M. i drugi protiv Hrvatske*, zahtjev br. 50175/12 od 2. maja 2017. godine, stav 100). U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na sadržaj navedene odredbe Pravila prema kojoj Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu (stav 1.), pri čemu se novčana naknada određuje na temelju pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda i Evropskog suda (*mutatis mutandis*, Evropski sud, *Sašo Gorgiev protiv Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije*, aplikacija broj 49382/06 od 12. aprila 2012. godine; *Jularić protiv Hrvatske* od 20. januara 2011. godine i *Byćar Ayhan i ostali protiv Turske*, aplikacija broj 42329/11 i druge, presuda od 18. maja 2021. godine).

Imajući u vidu konkretne okolnosti iz kojih proizlazi da javna vlast nije postupila u skladu sa zahtjevom koji nameću standardi člana II/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Evropske konvencije u istraživanju i eventualnom otkrivanju počinioca krivičnog djela na štetu apelantovog oca, Ustavni sud je odlučio da apelantu za utvrđenu povredu prava na život odredi naknadu u iznosu od 6.000,00 KM (*mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP-1045/04 od 17. novembra 2005. godine; Odluka broj AP-547/15 od 7. septembra 2017. godine i Odluka broj AP-1057/19 od 25. juna 2019. godine, dostupne na www.ustavnisud.ba).

Dalje, Ustavni sud je odlučio da navedeni iznos apelantu isplati Vlada Kantona Sarajevo, nalazeći da je za nedjelotvornost istrage u pretežnom dijelu zaslužno Kantonalno tužilaštvo. Navedeni iznos apelantu je dužna isplatiti Vlada Kantona Sarajevo u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, uz obavezu da nakon isteka tog roka apelantu plati i zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

(*Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj U-1220/22 od 5. oktobra 2021. godine*)

PRAVO NA LIČNU SLOBODU I BEZBJEDNOST

Pritvor

Nema kršenja prava na slobodu i sigurnost ličnosti iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda budući da je apelantu pritvor određen i produžen u smislu relevantnih odredaba Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske i u skladu sa standardima člana 5. ove konvencije.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud smatra da je Okružni sud, pri određivanju i produženju pritvora, apelantu jasno obrazložio na osnovu kojih dokaza je izveo zaključak o postojanju osnovane sumnje da je apelant počinio krivično djelo. Odlučujući o žalbama apelantove odbrane protiv osporenih prvostepenih rješenja, drugostepeni sudovi nisu doveli u pitanje argumentaciju i zaključak prvostepenog suda u pogledu osnovane sumnje. Analizom obrazloženja osporenih odluka Ustavni sud smatra da ona sadrže razloge koji bi mogli uvjeriti objektivnog posmatrača da je apelant u mjerodavno vrijeme mogao počiniti krivično djelo. U prilog navedenom zaključku ide i činjenica, koja proizlazi iz stanja spisa predmeta, da apelant ni sam nije negirao učešće u inkriminiranim radnjama-prodaja opojne droge, već samo motive zbog kojih je to radio (zbog duga). U vezi s tim, a suprotno apelantovim tvrdnjama, Ustavni sud smatra da obrazloženja osporenih odluka sadrže odgovore koji se odnose ne samo na objektivnu već i subjektivnu komponentu inkriminacije. S obzirom na navedeno, apelantove tvrdnje u vezi sa zaključkom redovnih sudova o postojanju osnovane sumnje ne mogu biti prihvaćene kao osnovane.

Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je apelantovo lišavanje slobode bilo zakonito i zasnovano na „razumnoj sumnji“ da je počinio krivično djelo. Stoga su neosnovani navodi o kršenju člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije.

Zatim, redovni sudovi su naveli jasne i argumentovane razloge da u apelantovom slučaju postoje naročite okolnosti koje predstavljaju iteracijsku opasnost u slučaju apelantovog boravka na slobodi. Sto-

ga, nema ni proizvoljnosti u načinu na koji je u konkretnom slučaju primijenjena odredba člana 197. stav 1. tačka v) Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 53/12, 91/17, 66/18 i 15/21). Takođe, Ustavni sud ima u vidu i da, suprotno apelantovim navodima, redovni sudovi u konkretnom slučaju nisu, u smislu osiguranja garancija obuhvaćenih članom 5. stav 3. Evropske konvencije, propustili da razmotre može li se svrha pritvora ostvariti nekom drugom blažom mjerom za osiguranje apelantovog prisustva suđenju i uspješno vođenje krivičnog postupka protiv njega. Stoga, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi, u smislu navedenih stavova Evropskog suda, dali dovoljne i relevantne razloge za produženje pritvora apelantu.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-2447/22 od 2. decembra 2022. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Ocjena dokaza u prekršajnom postupku

Ne postoji kršenje prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u situaciji kada nema elemenata koji bi ukazivali na to da su redovni sudovi očigledno proizvoljno ocijenili dokaze, odnosno da je materijalno ili procesno pravo proizvoljno primijenjeno na apelantovu štetu, niti kada su apelantovi navodi o kršenju principa *in dubio pro reo* paušalni i nedokazani.

Iz obrazloženja:

U vezi sa navodima koji se tiču ocjene sadržaja provedenih dokaza, kao i primjene člana 17. Zakona o prekršajima („Službene novine Federacije BiH“ br. 63/14 i 57/22), Ustavni sud ukazuje da je, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, prvenstveno na domaćim organima, naročito sudovima, da rješavaju probleme u vezi sa tumačenjem domaćih zakona. Evropski sud ne treba postupati kao sud „četvrte instance“, te stoga neće, prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije, doводити u pitanje ocjenu domaćih sudova, osim ako se

njihova utvrđenja mogu smatrati proizvoljnim ili očigledno nerazumnim (vidi, *inter alia*, Evropski sud, *Aščerić protiv Bosne i Hercegovine*, odluka od 17. decembra 2019. godine, tačka 23. sa daljnjim referencama). Ovakvu praksu dosljedno prati i Ustavni sud u svojim brojnim odlukama (vidi, između ostalih, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP-20/05 od 18. maja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 58/05, tačka 23).

Primjenjujući ove standarde na konkretnu situaciju, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi o svim ovim pitanjima koje apelant problematizira dali relevantna i dovoljna obrazloženja, te da ništa ne ukazuje da su pri ocjeni dokaza, utvrđivanju činjenica ili primjeni prava postupali proizvoljno ili očigledno nerazumno. Osim toga, Ustavni sud ukazuje da apelantu nije ni stavljeno na teret da je postupio protivno odredbama člana 17. Zakona o prekršajima, zato što nije tražio saglasnost dežurnog sudije prilikom lišavanja slobode oštećenog. Suprotno tome, apelantu je stavljeno na teret da je oštećenog lišio slobode samovoljno, bez postojanja stvarne potrebe za tim.

Apelant se pozvao i na kršenje načela *in dubio pro reo*. Navedeno načelo, u konvencijskom smislu, konstituiše poseban izraz pretpostavke nevinosti (vidi, Evropski sud, *Vassilios Stavropoulos protiv Grčke*, broj predstavke 35522/04, tačka 39. i *Cleve protiv Njemačke*, presuda od 15. januara 2015. godine, broj predstavke 48144/09, tačka 52). Osim toga, ovo načelo, kojim je krivični sud vezan, korespondira sa jednim od osnovnih zahtjeva krivičnog pravosuđa da tužilac mora izvan razumne sumnje dokazati optužbu (vidi, Evropski sud, *Melich i Beck protiv Češke Republike*, broj aplikacije 35450/04, presuda od 24. jula 2008. godine, tačka 49). To, takođe, podrazumijeva da sud rješava u korist okrivljenog u slučaju sumnje o postojanju pravno relevantnih (odlučnih) činjenica koje čine obilježja krivičnog djela, posebno ako je riječ o krivici.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-2295/22 od 1. i 2. decembra 2022. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Naknada plate za vrijeme privremene spriječenosti za rad

Osporenom odlukom Kantonalnog suda došlo do kršenja apelantovog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine kada je Kantonalni sud, uvažavajući žalbu tuženog, između ostalog, odbio apelantov tužbeni zahtjev bez ispitivanja je li ograničenje iz člana 5. Odluke o naknadi plate za vrijeme privremene spriječenosti za rad Zavoda za zdravstveno osiguranje Zapadnohercegovačkog kantona od 10. jula 2008. godine kojim je propisan rok za poslodavca, opravdano i usaglašeno sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju, kojim se tuženi obavezuje na refundiranje novčanih sredstava, odnosno kada je materijalnopravni aspekt člana 5. ove odluke potpuno zanemaren.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da se tužbeni zahtjev i u konkretnom slučaju odnosi na refundiranje novčanih sredstava koja je apelant isplatio svojoj uposlenici, koja je privremeno bila spriječena za rad duže od 42 dana, te da je Kantonalni sud odbio tužbeni zahtjev iz više razloga. Naime, Kantonalni sud je ukazao da apelant nije dokazao utemeljenost svog potraživanja, da je zahtjev za refundiranje plate podnio sa zakašnjenjem od godinu i devet mjeseci, da je uz zahtjev priložio doznake koje je izdao ljekar prije nego što ih je zadužio Dom zdravlja, da ničim nije dokazao svoju uplatu naknade na lični račun uposlenice (platni nalog o isplati) za vrijeme bolovanja, a za razdoblje od 1. avgusta 2012. do 31. decembra 2012. godine nije ni podnio zahtjev. Prije navedenog zaključka, Kantonalni sud se pozvao na odredbe članka 16. Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dohodak („Službene novine Federacije BiH“ br. 67/08, 4/10, 86/10, 10/11, 53/11, 20/12, 27/13, 71/13, 90/13, 45/14, 52/16, 59/16, 38/17, 03/18, 30/18 i 21/20), člana 65. stav 3. Zakona o radu („Službene novine Federacije BiH“ br. 43/99, 32/00 i 29/03), člana 45. i člana 56. st. 3. i 4. ZZO (Zakon o zdravstvenom osiguranju - „Službene novine Federacije BiH“ br. 30/97, 7/02, 70/08, 48/11, 100/14), te odredbe čl. 2., 3., 4. i 5. Odluke

o naknadi plate za vrijeme privremene spriječenosti za rad Zavoda za zdravstveno osiguranje Zapadnohercegovačkog kantona broj U-V-12-5-04/08 od 10. jula 2008. godine.

Apelant smatra da je ovakav zaključak Kantonalnog suda proizvoljan, ističući da zahtjev nije podnio izvan roka, te da eventualne nepravilnosti prilikom izdavanja doznaka i isplate plata uposlenici ne mogu uticati na njegovo pravo na refundaciju na ime isplaćenih naknada plate.

U vezi s tim, imajući u vidu i stanovišta iz Odluke broj AP-1757/19, Ustavni sud zapaža da ni Kantonalni sud u osporenoj odluci nije precizirao odredbu koja propisuje rok za podnošenje zahtjeva, kada je zaključio da je apelant zahtjev za refundiranje plate podnio sa zakašnjenjem od jedne godine i devet mjeseci. Međutim, Kantonalni sud jeste citirao odredbu članka 5. Odluke o naknadi plate u kojoj je određeno da se zahtjev za refundaciju podnosi nadležnom zavodu u krajnjem roku od 30 dana, pa Ustavni sud zaključuje da je Kantonalni sud rok za podnošenja zahtjeva za refundaciju računao na navedeni način. U vezi s tim, Ustavni sud, slijedeći vlastitu praksu iz Odluke broj AP-1757/19, te imajući u vidu da navedeni rok nije propisan ZZO nego Odlukom o naknadi plata, koju je donijelo Upravno vijeće tuženog na temelju člana 19. Statuta tuženog, u vezi sa članom 47. stav 3., člana 57. stav 3. i člana 60. stav 3. ZZO, smatra da je Kantonalni sud bio obvezan ispitati je li takvo ograničenje kojim je propisan rok za poslodavca - opravdano i usaglašeno sa ZZO. Zbog navedenog propusta, Ustavni sud smatra da obrazloženje osporene odluke ne zadovoljava standard pravičnog suđenja, zbog čega je došlo do kršenja apelantovog prava na pravično suđenje iz člana II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Imajući u vidu navedeni zaključak, Ustavni sud smatra da u ovom momentu nije svrsishodno ispitivati apelacijske prigovore u odnosu na ostale navode Kantonalnog suda kojima je obrazložio odbijanje apelantovog zahtjeva (nepravilnosti prilikom izdavanja doznaka i isplate naknada plata). Takođe, s obzirom na to da je utvrdio kršenje prava na pravično suđenje u odnosu na pravo na obrazloženu odluku, Ustavni sud neće posebno ispitivati navode o povredi načela pravne sigurnosti i pristupa sudu.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-4029/20 od 7. septembra 2022. godine)

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Nagrade i naknada troškova za rad advokata

Povrijeđeno je apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda s obzirom na to da je arbitraran zaključak redovnog suda da apelantu, kao tuženom u odnosu na kojeg je odbijen tužbeni zahtjev, a kojeg je zastupao isti advokat kao i tuženog u odnosu na kojeg je tužbeni zahtjev usvojen, pripada 20 odsto iznosa opredijeljenih troškova za svaku procesnu radnju jer je suprotan eksplicitnoj odredbi Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata prema kojoj se u situaciji kada dvije (ili više) stranke zastupa isti advokat - nagrada advokatu raspodjeljuje na jednake dijelove na svakog od zastupanih klijenata.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud dosudio apelantu troškove u iznosu od 20 odsto vrijednosti nagrade advokata za pojedine procesne radnje propisane Tarifom, pozivajući se na odredbu čl. 386. stav 1. ZPP (Zakon o parničnom postupku - „Službene novine Federacije BiH“ br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15) i člana 27. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službene novine Federacije BiH“ br. 22/04 i 24/04). U kontekstu navedenog, Ustavni sud prije svega podsjeća da pravo na naknadu troškova postupka po svojoj suštini ima akcesorni karakter, te da odluka o glavnoj stvari praktično determiniše odlučenje suda o troškovima postupka. Iz navedenog slijedi, a što je i materijalizirano u odredbi člana 386. stav 1. ZPP, da je stranka koja u cjelini izgubi parnicu - dužna da protivnoj stranci nadoknadi troškove.

Dakle, osnovni kriterij prema kojem se određuje koja stranka je obavezna nadoknaditi parnične troškove jeste uspjeh u parnici. Prema načelu rizika (*causae*), odnosno odgovornosti za uspjeh, onaj koji je svojim držanjem prije i van parnice doveo do potrebe da se parnica vodi, pa je zbog toga parnicu izgubio, konačno je dužan snositi svoje troškove i naknaditi troškove svom protivniku. Stranka koja je prozrokovala parnicu, odnosno koja je dala povod za njeno održavanje

povredom subjektivnih prava, pa je parnicu izgubila, dužna je konačno snositi svoje troškove i naknaditi troškove svome protivniku (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP-2422/07 od 11. novembra 2009. godine, tačka 31, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

Dovodeći navedeno u vezu s odlučjenjem redovnog suda u osporenom postupku, Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud postupio u skladu s navedenim načelom i apelantu dosudio troškove postupka smatrajući da je u cijelosti uspio u parnici s obzirom na to da je tužbeni zahtjev u odnosu na njega odbijen. Takođe, Ustavni sud podsjeća na svoj stav da je u ingerenciji redovnih sudova da procijene koji su troškovi potrebni radi vođenja parnice. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je Kantonalni sud zaključio da su troškovi postupka koje je apelant zahtijevao opravdani, ali da mu je dosudio samo 20 odsto vrijednosti nagrade propisane Tarifom. Takvu odluku Kantonalni sud je obrazložio činjenicom da je apelant, kao drugotuženi u predmetnom postupku, bio dužan platiti svom punomoćniku – advokatu upravo 20 odsto vrijednosti nagrade propisane Tarifom, odnosno da je to trošak koji je apelant imao u predmetnoj parnici i koji mu je tužiteljica dužna nadoknaditi.

Ustavni sud primjećuje da je odredbom člana 27. Tarife propisano da se u situaciji kada advokat u istom postupku zastupa više stranaka, što je u konkretnom slučaju, kao vrijednost spora uzima zbir vrijednosti tužbenih zahtjeva svih klijenata koje zastupa, te se broj bodova utvrđen na osnovu te vrijednosti spora uvećava za po 20 odsto za drugog i svakog narednog klijenta kojeg advokat zastupa (stav 2), te da se iznos uvećane nagrade raspodjeljuje na jednake dijelove na svakog od zastupanih klijenata. Stoga se, kod jasne odredbe da se nagrada advokatu u ovakvoj situaciji raspodjeljuje na jednake dijelove na svakog od zastupanih klijenata, zaključak Kantonalnog suda da apelantu pripada 20 odsto iznosa opredijeljenih troškova za svaku procesnu radnju - ukazuje arbitrarnim, jer na taj način troškovi koje je apelant imao nisu pali na teret tužiteljice u skladu s načelom *causae* i navedenom praksom Ustavnog suda.

U konačnici, Ustavni sud smatra potrebnim ukazati da je u svojoj praksi razmatrao identičnu činjeničnu i pravnu situaciju (kada je tužbeni zahtjev odbijen u odnosu na jednog od dva tužena) i da nije našao proizvoljnost u postupanju redovnog suda koji je zaključio da je u

takvoj situaciji tužena strana uspjela u postupku djelimično, odnosno 50 odsto, usljed čega je tuženom u odnosu na kojeg je odbijen tužbeni zahtjev dosuđeno 50 odsto troškova. Ustavni sud je u tom predmetu takođe ocijenio neosnovanim apelacione navode da u takvoj situaciji (kakva je i predmetna) tuženom u odnosu na kojeg je odbijen tužbeni zahtjev pripada pravo na naknadu troškova parničnog postupka u punom iznosu, smatrajući da 50 odsto iznosa ukupnih troškova predstavlja 100 odsto troškova koje je taj tuženi imao (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP-2833/18 od 26. marta 2020. godine, tačka 42, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Pri tome, Ustavni sud naglašava da redovni sudovi imaju diskreciono pravo da, nakon što utvrde da se radi o djelimičnom uspjehu u parnici, odluče na koji način će stranke snositi troškove postupka i da u odsustvu eksplicitnih zakonskih odredbi o tome šta se smatra djelimičnim uspjehom u parnici, odredbe ZPP tumače u skladu s načelima zakonitosti i pravičnosti, uvijek vodeći računa o zaštiti prava na pravično suđenje svih strana u postupku (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP-536/04 od 27. maja 2005. godine, tač. 22. i 23, dostupna na www.ustavnisud.ba). (Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-4374/20 od 8. juna 2022. godine)

PRAVO NA PRIVATNI I PORODIČNI ŽIVOT, DOM I PREPISKU

Kriza izazvana Covidom-19

Došlo je do kršenja prava apelanata na „privatni život“ iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog nepostojanja zakonskog osnova za donošenje osporenih epidemioloških mjera, koje se odnose na rad ugostiteljskih objekata (primjena tzv. pravila VPT - vakcinisan-testiran-prebolio) na području Tuzlanskog kantona i obaveznu vakcinaciju za pojedine kategorije stanovništva na području Kantona Sarajevo.

Iz obrazloženja:

U svakom slučaju, nadzor zakonodavne vlasti mora postojati,

posebno u vanrednoj situaciji koju karakteriše objektivna nemogućnost spoznaje njene prirode i opasnosti i u kojoj postoji neizvjesnost u pogledu samog njenog trajanja, na čiji karakter zarazne bolesti COVID-19 je ujedno ukazano i u odgovoru Vlade Tuzlanskog kantona na apelaciju broj AP-3932/21. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da zakonodavac, tj. Parlament Federacije BiH u čijoj je nadležnosti uspostavljanje pravnog okvira za zaštitu stanovništva (FBiH) od zaraznih bolesti (uključujući i COVID-19), nije dodijelio organima izvršne vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine ovlaštenja za donošenje spornih mjera sadržanih u osporenim zaključcima Vlade TK i osporenom zaključku Vlade Kantona Sarajevo. Navedeno je u okolnostima konkretnih predmeta rezultiralo nesputanim ovlaštenjima izvršne vlasti, a što je suprotno samoj vladavini prava i demokratskom poretku.

Na obavezu (pro)aktivnog djelovanja zakonodavne vlasti u odnosu na krizu izazvanu Covidom-19 Ustavni sud je prethodno u svojoj jurisprudenciji ukazao i u odlukama br. AP-1217/20, AP-3683/20 i AP-1239/21. Činjenica da je od proglašenja navedene epidemije-pandemije do donošenja osporenih zaključaka Vlade TK i Vlade KS proteklo više od godinu i po dana (odnosno oko dvije godine, uzimajući u obzir dan donošenja ove odluke), prema mišljenju Ustavnog suda, dodatno pojačava obavezu svih nivoa vlasti, u kontekstu zaštite demokratskog principa podjele vlasti i poštovanja vladavine prava, u ovakvim vanrednim situacijama. Nepreduzimanje odgovornosti i iskazana pasivnost najvišeg zakonodavnog organa u Federaciji Bosne i Hercegovine (Parlamenta FBiH) da na jasan i blagovremen način, u okviru svojih ovlaštenja, uspostavi okvir djelovanja izvršne vlasti u svojoj sveukupnosti za sve vrijeme trajanja pandemije-epidemije Covidom-19, neminovno otvara mogućnost da se naruši postizanje ravnoteže između različitih interesa (prava) na koje je prethodno ukazano.

Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra *a priori* da u vrijeme donošenja osporenih zaključaka Vlade TK i osporenog zaključka Vlade KS nije postojao jasan pravni osnov za donošenje spornih mjera i uslova. Postojeći pravni okvir kojim se reguliše sprečavanje širenja zarazne bolesti COVID-19 na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine (Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti - „Službene novine FBiH“ broj 29/05) ne sadrži sporne mjere sadržane u osporenim zaključcima, niti ovlašćuje organe izvršne vlasti za njihovo donošenje. Stoga, Ustavni sud smatra da su izvršne vlasti u konkretnom slučaju,

suprotno osnovnim demokratskim principima, samostalno regulisale pitanja u njihovom izvornom aspektu uspostavljanjem novih pravnih odnosa koji su u isključivoj nadležnosti zakonodavne vlasti.

Dakle, u konkretnom slučaju nije ispoštovan uslov „zakonitosti“ miješanja javnih vlasti u prava apelanata iz člana 8. Evropske konvencije. Osim toga, Ustavni sud smatra da je (ne)postupanje javne vlasti, tj. Parlamenta FBiH, u specifičnim okolnostima konkretnog slučaja u suprotnosti sa osiguranjem poštovanja garancija obuhvaćenih pravom na „privatni život“ iz člana 8. Evropske konvencije. Navedenim postupanjem organa izvršne vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno nepostupanjem Parlamenta FBiH, u okolnostima konkretnih predmeta - nije osigurana zaštita od proizvoljnosti. S obzirom na ove zaključke, Ustavni sud smatra da nije neophodno nastaviti ispitivanje nužnosti miješanja u konkretnim predmetima, odnosno izvršiti ocjenu srazmjernosti miješanja u kontekstu pitanja djelotvornosti, tj. prikladnosti i sposobnosti osporavanih mjera i propisanih uslova da se njima ostvare deklarirani epidemiološki ciljevi.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-3932/21 od 23. februara 2022. godine)

PRAVO NA SLOBODU IZRAŽAVANJA

Mjere zabrane

Nije povrijeđeno apellantovo pravo na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada je izrečena mjera zabrane bila srazmjerna opravdanom cilju kojem se težilo, tj. „sprečavanju nereda ili kriminala“, a taj razlog je neophodna mjera u demokratskom društvu kakvom BiH teži.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju apellantu je zbog osnovane sumnje da je počinio krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz člana 220. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZBiH (Krivični zakon Bosne i Hercegovine - „Službeni glasnik BiH“ br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04,

30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18 i 46/21) izrečena mjera zabrane sastajanja s određenim licima iz člana 126.a stav 1. tačka c) ZKPBiH (Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine - „Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 49/17, 42/18 i 65/18). Prema osporenom rješenju, apelantu je zabranjeno kontaktiranje sa svim predstavnicima printanih i elektronskih medija o činjenicama koje se odnose na predmetni krivični postupak, kao i javno obraćanje u vezi s ovim postupkom. Iz navedenog slijedi nesporan zaključak da je izrečenom mjerom zabrane došlo do mijješanja u apelantovo pravo na slobodu izražavanja.

Ustavni sud zapaža da je mjera zabrane sastajanja s određenim licima, koja je izrečena apelantu, na način opisan u izreci osporenog rješenja, propisana članom 126.a stav 1. tačka c) ZKPBiH. Dakle, mijješanje u konkretnom slučaju je bilo u skladu sa ZKPBiH, koji je javno objavljen u „Službenom glasniku BiH“, a tekst zakona je jasan, pristupačan i predvidiv.

Što se tiče pitanja da li je to mijješanje u pravo iz člana 10. Evropske konvencije bilo „neophodno u demokratskom društvu“, Ustavni sud zapaža da je mijješanje nepobitno bilo s ciljem propisanim stavom 2. člana 10. Evropske konvencije, „sprečavanje nereda ili kriminala“ u smislu te odredbe, dakle, da je postojao legitiman cilj za mijješanje u apelantovo pravo.

Ustavni sud zapaža da je Sud BiH ograničenje apelantove slobode izražavanja u konkretnom slučaju, na način na koji je to učinjeno u osporenoj odluci (zabranom kontaktiranja apelanta s predstavnicima medija o činjenicama koje se odnose na predmetni krivični postupak i zabranom javnih obraćanja u vezi s ovim postupkom) opravdao postojanjem bojazni od uticaja na svjedoke u konkretnom predmetu, i to kontaktiranjem. Pri tome je Sud BiH obrazložio da zaključak o postojanju ove bojazni potkrepljuje analiza snimka – „videoisječak intervjua optuženih D.M. i E.G., datog putem sredstava javnog informiranja – ‘Dnevnik 2 – BHT1’ “, zaključivši „da bi upravo ovakvi i/ili slični apelantovi medijski istupi u budućnosti mogli kod svjedoka stvoriti visok nivo bojazni i straha, što bi kao direktnu posljedicu dovelo do njihovog zastrašivanja, pa čak i njihov odustanak od svjedočenja“, cijeneći pritom činjenicu da predloženi svjedoci tek treba

da budu saslušani na glavnom pretresu, te da je obaveza suda da im omogućiti da svoje iskaze daju slobodno, bez uticaja i pritiska. Nadalje, obrazložio je da ovaj zaključak proizlazi iz izjašnjenja apelantovog branioca o prijedlogu Tužilaštva za određivanje mjera zaštite, datog na ročištu od 18. juna 2020. godine, iz kojeg, prema mišljenju vijeća Suda BiH, jasno proizlazi da „postoji činjenica svijesti kod odbrane o potencijalnim negativnim implikacijama koje takve i slične izjave optuženih u sredstvima javnog informiranja mogu imati na uspješno vođenje krivičnog postupka“. Pri tome je vijeće cijenilo prirodu i karakter radnji za koje se osnovano sumnja da ih je apelant preduzimao, što, prema mišljenju vijeća, opravdava bojazan da bi do takvog uticaja (bez primjene navedene mjere zabrane sastajanja) moglo doći, a naročito imajući u vidu da je sadržaj iskaza svjedoka, koji svojim iskazima inkriminišu optužene, nakon potvrđivanja optužnice postao dostupan odbrani.

U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je apelant javna ličnost – u vrijeme donošenja osporene odluke bio je ministar sigurnosti BiH – i da se već ranije obraćao medijima u kontekstu predmetnog krivičnog postupka, da je osporena odluka donesena u krivičnom postupku koji je protiv njega vođen zbog postojanja osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo u vršenju svoje službene dužnosti i da je taj postupak u vrijeme donošenja osporene odluke bio u početnoj fazi, odnosno da svjedoci još nisu bili saslušani. Vijeće je u konkretnom slučaju, s jedne strane, imalo u vidu slobodu govora i izražavanja apelanta, a, s druge strane, ciljeve uspješnog vođenja krivičnog postupka, jasno ukazujući da krivični postupak podrazumijeva određene restrikcije u odnosu na one protiv kojih se vodi, te da restrikcije u konkretnom krivičnom postupku, prema ocjeni vijeća, „ne prelaze stepen razumno neophodnog za uspješno vođenje postupka“.

Ustavni sud zapaža da je sve te okolnosti vijeće Suda BiH uzelo u obzir prilikom donošenja osporene odluke u konkretnom slučaju i da je dalo dovoljno jasne i argumentovane razloge zašto su te okolnosti odlučujuće za donošenje osporene odluke u konkretnom slučaju. Osim toga, Ustavni sud zapaža da se navedene mjere zabrane odnose na zabranu apelantu da komunicira s predstavnicima printanih i elektronskih medija samo i isključivo o činjenicama koje se odnose na predmetni krivični postupak, kao i da se javno obraća u vezi s ovim postupkom, dok u svim ostalim situacijama apelantovo pravo na slo-

bođu izražavanja ostaje potpuno i zagarantovano i on može slobodno komunicirati s medijima. Uz to, kontrola opravdanosti navedenih mjera zabrane će se vršiti svaka dva mjeseca.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-3206/20 od 11. maja 2022. godine)

PRAVO NA IMOVINU

Obračun penzije

Došlo je do povrede apelantovog prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u situaciji kada je javna vlast odbila da prilikom obračuna apelantove penzije valorizira i period u kojem je bio zaposlen u organu javne vlasti, iako za taj period nisu uplaćeni doprinosi, jer je javna vlast postupala suprotno načelu dobrog upravljanja i nije kao apelantov poslodavac u njegovu korist uplatila doprinose, niti je tu grešku ispravila u postupku nadzora nad obračunom i plaćanjem doprinosa, već je cijeli teret greške države stavljen na apelanta.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju javna vlast je propustila da ispuni zakonsku obavezu da kao poslodavac uplati u ime apelanta sporne doprinose, kao i da tu grešku ispravi u postupku nadzora nad obračunavanjem i plaćanjem doprinosa. Stoga, Ustavni sud smatra da javna vlast nije ispunila svoju dužnost postupanja na vrijeme, te na prikladan i dosljedan način (vidi, *mutatis mutandis*, *Čakarević protiv Hrvatske*, presuda od 5. februara 2015. godine, predstavka broj 27630/07, tačka 84), iako se radi o pitanju funkcionisanja sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, što je nesporno pitanje od javnog interesa. Ustavni sud ukazuje da se, ne samo prema načelu dobrog upravljanja, vlastima nameće obaveza da odmah djeluju kako bi ispravile svoje greške (*Moskal protiv Poljske*, presuda od 15. septembra 2009. godine, predstavka broj 10373/05, tačka 72. i *Paplauskienė protiv Litvanije*, presuda

od 14. oktobra 2014. godine, predstavka broj 31102/06, tačka 49.), već se i te greške ne smiju ispravljati na štetu dotičnog pojedinca, naročito ako nikakav drugi suprotstavljeni privatni interes nije doveden u pitanje (*Gashi protiv Hrvatske*, presuda od 13. decembra 2007. godine, predstavka broj 32457/05, tačka 40.; *Gladysheva protiv Rusije*, presuda od 6. decembra 2011. godine, predstavka broj 7097/10, tačka 80.; op. cit., *Moskal protiv Poljske*, tačka 73. i *Albergas i Arlauskas protiv Litvanije*, presuda od 27. maja 2014. godine, predstavka broj 17978/05, tačka 74.).

Ustavni sud primjećuje da iz činjenica predmeta proizlazi da je Vlada donijela odluku kojom se radnicima Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske za sporni period priznaje trajanje staža osiguranja i da se za taj period treba smatrati da su doprinosi uplaćeni, ali da je Vrhovni sud smatrao da to ne može dovesti do drugačije odluke u osporenom postupku. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da se doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje uplaćuju u budžet iz kojeg se osiguravaju sredstva za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja (član 152. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju - „Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 134/11, 82/13, 96/13, 103/15, 111/21 i 15/22). Stoga, Ustavni sud smatra da valoriziranjem staža koji je apelant ostvario, dok je bio zaposlen u organu javne vlasti prilikom utvrđivanja visine apelantove penzije, iako za taj period javna vlast nije uplatila doprinose - ne bi bio ugrožen niti jedan drugi privatni, niti javni interes, jer se i uplata doprinosa i isplata penzije u konkretnom slučaju vrši na teret budžeta.

Konačno, Ustavni sud ne može prihvatiti navode Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske – Filijala Prijedor da bi apelant u takvoj situaciji bio stavljen u povlašteni položaj jer bi se na istovjetan način moralo postupiti i prema drugim licima koja se nalaze u istoj ili sličnoj situaciji. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije utvrđena niti uzeta u obzir bilo kakva odgovornost države za stvaranje ovakve situacije, pa je javna vlast izbjegla bilo kakve posljedice vlastite greške, te je cijeli teret stavljen samo na apelanta (vidi, *mutatis mutandis*, op. cit. *Čakarević protiv Hrvatske*, tačka 86).

Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da odluke organa uprave i Vrhovnog suda o odbijanju da prilikom obračuna apelantove penzije valoriziraju i period u kojem je bio zaposlen u organu

javne vlasti, iako za taj period nisu uplaćeni doprinosi, u specifičnim okolnostima konkretnog slučaja, ne zadovoljavaju načelo proporcionalnosti u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. (Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-106/21 od 18. oktobra 2022. godine)